

Wymagania edukacyjne z matematyki (Elżbieta Wójcik)

Klasa 4f – zakres rozszerzony – liceum czteroletnie

Program nauczania zgodny z:

Kurczab M., Kurczab E., Świda E., Szwed T., Matematyka. Solidnie od podstaw. Program nauczania w liceach i technikach. Zakres rozszerzony., Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro, Warszawa 2019.

Treści nauczania	Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
Zadania optymalizacyjne	- rozwiązuje proste zadania optymalizacyjne związane z geometrią analityczną z wykorzystaniem własności funkcji kwadratowej; - rozwiązuje proste zadania optymalizacyjne związane z geometrią analityczną z wykorzystaniem rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje trudniejsze zadania optymalizacyjne związane z geometrią analityczną z wykorzystaniem własności funkcji kwadratowej lub rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje złożone zadania optymalizacyjne związane z geometrią analityczną z wykorzystaniem własności funkcji kwadratowej lub rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje niestandardowe zadania optymalizacyjne z wykorzystaniem własności funkcji kwadratowej lub rachunku różniczkowego;	
Wzory trygonometryczne sumy i różnicy funkcji, funkcji sumy i różnicy argumentów, funkcji podwojonego kąta	- podaje wzory, potrafi je stosować - rozwiązuje proste zadania z zastosowaniem podanych wzorów	- rozwiązuje trudniejsze zadania z zastosowaniem podanych wzorów	- wyprowadza poznane wzory - rozwiązuje złożone zadania z zastosowaniem podanych wzorów	- rozwiązuje niestandardowe zadania z zastosowaniem podanych wzorów	
Wykresy funkcji trygonometrycznych	- sporządza wykres dowolnej funkcji trygonometrycznej i odczytuje z tego wykresu jej własności - rozwiązuje proste równania i nierówności trygonometryczne - podaje z jakich własności korzysta podczas rozwiązywania równań i nierówności - rozwiązuje proste zadania dotyczące wykresów funkcji trygonometrycznych	- odczytuje z wykresu związki między funkcjami trygonometrycznymi - rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące wykresów funkcji trygonometrycznych, także z parametrem, w tym zadania dotyczące przekształceń wykresów funkcji	- rozwiązuje złożone zadania dotyczące wykresów funkcji trygonometrycznych, także z parametrem, w tym zadania dotyczące przekształceń wykresów funkcji	- rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące wykresów funkcji trygonometrycznych, w tym zadania dotyczące przekształceń wykresów funkcji	
Funkcja potęgowa	- wypowiada i stosuje twierdzenia o potęgach - sporządza wykresy funkcji potęgowej o dowolnym wykładniku;	- rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące potęg	- rozwiązuje złożone zadania dotyczące potęg	- rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące potęg	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, którego aktywności matematyczne świadczą o rozumieniu

	- rozwiązuje proste zadania dotyczące potęg				pojęć na poziomie strukturalnym (według: Dyrzlag Z., „O poziomach i kontroli rozumienia pojęć matematycznych w procesie dydaktycznym”, WSP, Opole 1978) lub wykazał się umiejętnością rozwiązywania zadań pochodzących z olimpiad, zawodów lub konkursów matematycznych dla uczniów liceów (np. przechodząc do ich kolejnych etapów).
Funkcja wykładnicza	- wymienia własności i sporządza wykres funkcji wykładniczej - rozwiązuje proste równania i nierówności wykładnicze - posługuje się funkcją wykładniczą, w tym jej wykresem, do opisu i interpretacji zagadnień związanych z zastosowaniami praktycznymi;	- sporządza wykres funkcji której wykres jest przekształceniem wykresu funkcji wykładniczej przez poznane wcześniej przekształcenia - rozwiązuje trudniejsze równania i nierówności wykładnicze	- rozwiązuje złożone równania i nierówności wykładnicze;	- rozwiązuje niestandardowe równania i nierówności wykładnicze	
Funkcja logarytmiczna	- wymienia własności i sporządza wykres funkcji logarytmicznej; - rozwiązuje proste równania i nierówności wykładnicze; - posługuje się funkcją logarytmiczną, w tym jej wykresem, do opisu i interpretacji zagadnień związanych z zastosowaniami praktycznymi;	- sporządza wykres funkcji której wykres jest przekształceniem wykresu funkcji logarytmicznej poznane wcześniej przekształcenia; - rozwiązuje trudniejsze równania i nierówności logarytmiczne;	- rozwiązuje złożone zadania dotyczące funkcji logarytmicznej - wykorzystuje własności funkcji logarytmicznej, takie jak monotoniczność i różnowartościowość przy rozwiązywaniu zadań;	- rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące funkcji logarytmicznej;	
Silnia, symbol i dwumian Newtona, trójkąt Pascala	- definiuje silnię i symbol Newtona - sprawnie skraca wyrażenia z silnią z liczbami oraz zmiennymi - podaje podstawowe własności symbolu Newtona i stosuje je - podaje rozwinięcie dwumianu Newtona $(a + b)^n$, $(a - b)^n$ oraz wykorzystuje trójkąt Pascala - rozwiązuje proste zadania dotyczące silni, symbolu oraz dwumianu Newtona	- zapisuje dwumian Newtona za pomocą symbolu Σ - udowadnia podstawowe własności dotyczące symbolu Newtona; - rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące silni, symbolu oraz dwumianu Newtona	- przekształca złożone wyrażenia z silnią - znajduje dowolny składnik dwumianu Newtona nie dokonując jego rozwinięcia - rozwiązuje złożone zadania dotyczące silni, symbolu oraz dwumianu Newtona	- udowadnia trudniejsze własności dotyczące symbolu Newtona; - rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące silni, symbolu oraz dwumianu Newtona	
Kombinatoryka	- definiuje permutację, wariację, wariację bez powtórzeń, kombinację;	- wyprowadza wzory na liczbę permutacji, wariacji oraz kombinacji;	- rozwiązuje złożone zadania kombinatoryczne lub dotyczące symbolu Newtona.	- rozwiązuje niestandardowe zadania kombinatoryczne lub dotyczące symbolu Newtona.	

	- podaje wzory na permutację, wariację, wariację bez powtórzeń, kombinację; - rozwiązuje proste zadania kombinatoryczne lub dotyczące symbolu Newtona.	- rozwiązuje trudniejsze zadania kombinatoryczne lub dotyczące symbolu Newtona.			
Rachunek prawdopodobieństwa	- definiuje pojęcia: doświadczenie losowe, zdarzenie elementarne, zdarzenie, zdarzenie sprzyjające zajściu danego zdarzenia, przestrzeń zdarzeń elementarnych, zdarzenie pewne, zdarzenie niemożliwe, zdarzenia wykluczające się; - zapisuje w sposób formalny zbiór zdarzeń elementarnych danego doświadczenia losowego; - podaje aksjomatyczną oraz klasyczną definicję prawdopodobieństwa; - podaje własności prawdopodobieństwa wynikające z aksjomatycznej definicji prawdopodobieństwa; - definiuje prawdopodobieństwo warunkowe; - podaje wzór na prawdopodobieństwo całkowite; - definiuje parę zdarzeń niezależnych; - definiuje schemat Bernoulliego oraz podaje wzór na prawdopodobieństwo osiągnięcia k sukcesów w schemacie n prób Bernoulliego; - rozwiązuje proste zadania z rachunku prawdopodobieństwa;	- udowadnia własności wynikające z aksjomatycznej definicji prawdopodobieństwa; - rozwiązuje trudniejsze zadania z rachunku prawdopodobieństwa;	- udowadnia wzór na prawdopodobieństwo całkowite; - podaje wzór Bayesa; - stosuje wzór Bayesa do rozwiązywania zadań; - definiuje pojęcie niezależności n zdarzeń; - wyprowadza wzór na prawdopodobieństwo osiągnięcia k sukcesów w schemacie n prób Bernoulliego; - wyjaśnia ograniczoność definicji klasycznej prawdopodobieństwa; - rozwiązuje złożone zadania z rachunku prawdopodobieństwa;	- rozwiązuje niestandardowe zadania z rachunku prawdopodobieństwa; - dowodzi wzór Bayesa	
Statystyka	- odczytuje dane statystyczne zaprezentowane w różny sposób	- rozwiązuje trudniejsze zadania statystyczne;	- rozwiązuje złożone zadania statystyczne;	- rozwiązuje niestandardowe zadania statystyczne;	

	<i>m.in. w postaci tabel, diagramów czy wykresów;</i> - <i>prezentuje dane statystyczne w różny sposób m.in. w postaci tabel, diagramów czy wykresów;</i> - <i>definiuje pojęcia: rozstęp, średnia arytmetyczna, średnia ważona, mediana, moda, wariancja, odchylenie standardowe.</i> - <i>rozwiązuje proste zadania statystyczne;</i> - <i>stosuje skalę centylową</i> - <i>oblicza wartość oczekiwaną, np. przy ustalaniu wysokości wygranej w prostych grach losowych i loteriach</i>	- <i>oblicza i interpretuje odchylenie standardowe dla danych empirycznych;</i>			
<i>Proste i płaszczyzny w przestrzeni</i>	- <i>określa położenie dwóch prostych w przestrzeni;</i> - <i>określa położenie dwóch płaszczyzn w przestrzeni;</i> - <i>określa położenie prostej i płaszczyzny w przestrzeni;</i> - <i>definiuje odległość punktu oraz prostej od płaszczyzny;</i> - <i>definiuje prostą równoległą i prostopadłą do płaszczyzny.</i> - <i>podaje twierdzenie o trzech prostych prostopadłych;</i> - <i>ilustruje i wyznacza kąt pomiędzy prostą a płaszczyzną w figurach przestrzennych;</i> - <i>ilustruje i wyznacza kąt dwuścienny, kąt liniowy kąta dwuściennego w figurach przestrzennych;</i> - <i>rozwiązuje proste zadania dotyczące prostych i płaszczyzn w przestrzeni.</i> - <i>zna i stosuje twierdzenie o prostej prostopadłej do płaszczyzny.</i>	- <i>definiuje rzut prostokątny na płaszczyznę;</i> - <i>definiuje kąt pomiędzy prostą a płaszczyzną;</i> - <i>definiuje kąt dwuścienny i kąt liniowy kąta dwuściennego;</i> - <i>rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące prostych i płaszczyzn w przestrzeni.</i>	- <i>udowadnia twierdzenie o trzech prostych prostopadłych;</i> - <i>rozwiązuje złożone zadania dotyczące prostych i płaszczyzn w przestrzeni.</i>	- <i>rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące prostych i płaszczyzn w przestrzeni.</i>	

<i>Graniastoslupy i ostrosłupy; bryły obrotowe</i>	- definiuje graniastosłup, graniastosłup prosty, graniastosłup prawidłowy oraz pojęcia z nim związane: podstawa, ściana boczna, krawędź boczna, krawędź podstawy, wysokość, wierzchołek - definiuje ostrosłup, ostrosłup prosty, ostrosłup prawidłowy oraz pojęcia z nim związane: podstawa, ściana boczna, krawędź boczna, krawędź podstawy, wysokość, spodek wysokości, wierzchołek. - lokalizuje spodek wysokości ostrosłupa w bryłach o zadanych własnościach. - definiuje wielościan foremny; rozróżnia i charakteryzuje rodzaje wielościanów foremnych; - rysuje siatki ostrosłupów i graniastosłupów oraz rozpoznaje bryły na podstawie ich siatki; - podaje twierdzenie Eulera dotyczące wielościanów; - definiuje bryłę obrotową; - definiuje walec, stożek oraz pojęcia z nimi związane: podstawa, powierzchnia boczna, tworząca, wysokość, oś obrotu, przekrój osiowy; - definiuje kulę. - ilustruje przekroje brył; - rozwiązuje proste zadania dotyczące brył przestrzennych;	- rozwiązuje trudniejsze zadania dotyczące brył przestrzennych;	- rozwiązuje złożone zadania dotyczące brył przestrzennych; - definiuje wielościany dualne; - wskazuje pary wielościanów dualnych;	- rozwiązuje niestandardowe zadania dotyczące brył przestrzennych; - udowadnia, że wielościanów foremnych jest co najwyżej pięć;	

Zastosowanie rachunku różniczkowego w stereometrii	- rozwiązuje proste zadania optymalizacyjne dotyczące graniastosłupów i ostrosłupów z wykorzystaniem rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje trudniejsze zadania optymalizacyjne dotyczące graniastosłupów i ostrosłupów z wykorzystaniem rachunku różniczkowego; - rozwiązuje proste zadania optymalizacyjne dotyczące brył obrotowych z wykorzystaniem rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje trudniejsze zadania optymalizacyjne dotyczące brył obrotowych z wykorzystaniem rachunku różniczkowego - rozwiązuje złożone zadania optymalizacyjne dotyczące geometrii przestrzennej z wykorzystaniem rachunku różniczkowego;	- rozwiązuje niestandardowe zadania optymalizacyjne dotyczące geometrii przestrzennej z wykorzystaniem rachunku różniczkowego;	
Powtórki materiału	- posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dopuszczającą dotyczące podstawy programowej zawartej w wymaganiach edukacyjnych do klasy I, II, III	- posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dostateczną dotyczące podstawy programowej zawartej w wymaganiach edukacyjnych do klasy I, II, III.	- posiada wiedzę i umiejętności na ocenę dobrą dotyczące podstawy programowej zawartej w wymaganiach edukacyjnych do klasy I, II, III.	- posiada wiedzę i umiejętności na ocenę bardzo dobrą dotyczące podstawy programowej zawartej w wymaganiach edukacyjnych do klasy I, II, III.	

Zakłada się, że uczeń spełnia wymagania edukacyjne z matematyki określone na poprzednich etapach edukacji i aktywnie korzysta z nich przy rozwiązywaniu zadań.

Uwaga!

Należy podkreślić, że nauczyciel ma prawo do zaniechania realizacji pewnych wymagań spoza podstawy programowej, jeżeli w swojej ocenie uzna, że zasadne jest dostosowanie tych wymagań ze względu na możliwości i umiejętności danej klasy.

Klasyfikację poziomów trudności zadań matematycznych opracowano według: Dyrszlag Z., O poziomach i kontroli rozumienia pojęć matematycznych w procesie dydaktycznym”, WSP, Opole 1978.

1. Zadanie proste ma na celu kontrolę rozumienia wszystkich pojęć w danym zadaniu na poziomie definicyjnym oraz zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych.
2. Zadanie trudniejsze dodatkowo wymaga od ucznia wykazania się rozumieniem pojęć w nim występujących na poziomie lokalnej komplikacji oraz zastosowanie analizowanych wiadomości w sytuacjach nietypowych tj. np. takich, w których na dane pojęcie narzucono dodatkowe warunki.
3. Zadanie złożone dodatkowo weryfikuje umiejętność ucznia do sprawnego łączenia wiadomości z co najmniej kilku działów matematyki i stosowania ich do sytuacji problemowych, sprawność rachunkową oraz stałą kontrolę wszystkich warunków zadania na każdym etapie jego rozwiązania.
4. Zadanie niestandardowe dodatkowo sprawdza rozumienie przez ucznia zawartych w zadaniu pojęć na poziomie uogólnienia, uwzględnia zastosowanie poznanej wiedzy do sytuacji problemowych, których rozwiązanie polega na konieczności abstrakcyjnego uogólnienia poznanych wiadomości lub twórczej aktywności matematycznej.